

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST

Leto 1920.

V Ljubljani, dne 10. februarja 1920.

Štev. 2.

13.

Vernikom za leto 1920.

ANTON BONAVENTURA

po božji in apostolskega Sedeža milosti škof ljubljanski

vsem vernikom milost, blagoslov in mir od Gospoda našega Jezusa Kristusa.

Posledice grozne svetovne vojske nas še vedno neizrečeno mučijo, dobljene rane še niso zaceljene, srčnega miru, pokoja in veselja še ne uživamo, vedno novi strahovi pred bodočnostjo nas pretresajo.

V novi državi smo, ki bi po dovršeni pravi ureditvi mogla biti med najbolj srečnimi državami. Žalibog do sedaj še ni urejena; slišijo se glasovi, kakor da bi bila v nevarnosti naša krščanska družina, naša krščanska šola, naša sveta cerkev; pripravlja se neka ureditev zemljiškega posestva, zahteva se razdelitev veleposestva; povdarja se ljudska volja, po kateri naj se uravna vse družabno in politično življenje; britke tožbe slišimo o podivjanosti in posurovelosti v naših družinah.

Kaj ne, to so glavna vprašanja, ki jih pretresamo vsak dan. O da bi le vse te za nas tako pomembne zadeve mogli prav presojudati in sicer v luči večnih po Gospodu Jezusu Kristusu nam razodetih resnic! Prav gotovo vsi tako želite in ste v vednem upravičenem strahu, da v teh življenjskih vprašanjih ne bi zabredli v usodepolne zmote.

Morebiti, da, skoraj gotovo pričakujete vsaj mnogi, naj bi jaz o vseh teh vprašanjih izpregovoril, Vam do pravega presojevanja pomagal, ali Vas vsaj v njem potrdil. Tem Vašim željam nameravam ustreči v tem pastirskem listu zaupajoč na pomoč božjo, ki naj me vodi, da Vam morem vso in čisto resnico povedati točno, jasno in razumljivo.

I.

Pretrsljivi svetovni dogodki do razpada osrednjih držav v Evropi so Vam znani. Avstrija je rapadala; vrhovna oblast je pešala in ob polomu popolnoma onemogla; bivši vladar sam jo je polagoma dajal iz rok. Kaj pa sedaj? Ali naj ostanemo brez zakonite oblasti, ki naj čuva potrebni mir? Kaj bi bilo brez močne, zakonite oblasti, so nam žalostno dokazali v nekaterih deželah začasne nasilne vlade nekaj mož. Ne, da se vse ne zmeša in prekucne, je bila in je nujno potrebna zakonita vrhovna oblast.

In, hvala Bogu, da so bili naši vodilni možje v stanu tako zakonito oblast hitro zasnovati. Zbrali so se, sestavili vlado iz vseh strank, združili se z enako vlado na Hrvaškem in v novembru 1918 pohiteli v Belgrad, kjer naj bi se s srbsko zakonito vladarsko rodovino in vlado dogovorili za ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev v eni državi.

II.

Sedaj po pogledjmo bolj natanko, kako potrebna je država in močna vrhovna državna oblast.

Mi smo po svoji človeški naravi tako ustvarjeni, da ne moremo živeti vsak za se neurejeno kakor kaka čreda živali. Moramo se združevati in združenost modro urediti, da moremo mirno živeti in primerno napredovati. Pa saj po volji Stvarnikovi pridemo že na svet v dobro urejeni družini. Starši nas vzgajajo in nam za vse po-

trebno poskrbe, dokler ne dorastemo in moremo sami za se skrbeti. Otroci morajo starše ubogati in ljubiti, pa bo v hiši mir, napredek, zadovoljnost.

Toda družina ne zadostuje za vse potrebe. Povsod najdemo družine vnovič združene v občine. Občina skrbi za ceste, vodovode, šole, skrbi za javno varnost, dobrodelnost, red in poštenost, skrbi za razne skupne prispevke v občinske namene. Na čelu občinam je župan, ki mora s pomočjo izvoljenih odbornikov skrbeti ne za svojo osebno, ampak za splošno občinsko korist.

Pa tudi občine ne bi zadostovale vsem potrebam, ako se njih več ali manj ne bi združilo v večjo družbo. To večjo družbo imenujemo državo, ki je cesarstvo, kraljestvo ali ljudovlada, republika. Država torej sestoji iz občin in družin, ki so v državi za to združene, da morejo s skupnimi močmi bolj lahko in bolj gotovo doseči vse, česar potrebujejo za mirno življenje in za vsestransko varno in duhovno blagostanje.

Država torej ni nekaj nad nami in zunaj nas, ali neka stvar, kateri bi bili mi zaslužni in bi z nami poljubno razpolagala: ampak državo tvorimo mi sami združeni v celoto, da bi bolj lahko in bolj gotovo dosegli svoje časne in svoje večne namene.

Da bomo pa v celoti ostali in delali tako primerno, da bomo zares dosegli svoje življenjske namene, moramo imeti na čelu vrhovno oblast. Ta vrhovna oblast mora biti taka, da nas more voditi, da nam more zapovedovati, da more posezati do naše volje in jo uravnati na pot, ki pelje do skupnega namena. Da, ta vrhovna oblast mora biti taka, da nas zaveže v vesti in jo mi moramo ubogati, drugače bi grešili.

Tako oblast zahteva družabnost naše človeške narave. In zares, še razna prostovoljna društva, ki si jih ljudje samovoljno snujejo, da bi skupno kak namen dosegli, n. pr. pevska, kmetijska, denarna, verska društva, si koj odbero vodnika ali predsednika in odbor, ki naj društvo namenu primerno vodi in kateremu morajo vsi člani biti pokorni; kdor ni pokoren, mora izstopiti. Celo roparji si izbero svojega roparskega poglavarja, da jih vodi in največkrat s kruto silo vlada.

Če je vodnik in zapovednik, ki ga morajo ubogati vsi, potreben pri prostovoljnih društvi, kako potreben bo šele pri društvu, ki ga naša človeška narava zahteva, brez katerega ne bi mogli živeti in napredovati kot pametni ljudje in ne doseči svojih življenjskih namenov. Videli pa smo, da je tako društvo država. Imeti mora torej vrhovno oblast, ki jo vlada, pa ji moramo

vsí državljani biti pokorni in sicer s popolno voljo in v vesti. Ako ne bi bilo take oblasti in take pokorščine, država ne bi mogla živeti, razpadla bi. Saj to še v družini vidiš. Kako lepo je v družini, kjer oče pametno zapovedujejo, otroci pa ubogajo, ter vsi složno in v ljubezni združeni delujejo; kako grozno pa je v družini, kjer otroci ne ubogajo, pa vsak po svoji glavi in trmi dela! Ni miru, ni sreče, ni blagostanja; družina razpada in bo gotovo tudi kmalu razpadla.

Ako je tako pri mali družini, kako bo še le v tako velikanski družini, kakor je država, ako ne bi bilo v njej prave, odkrite, radovoljne pokorščine do vseh postav, ki so postale pravomočne in zato vežejo naše vesti in bi mi grešili, žalili Boga, ko bi jih prestopali javno ali tajno.

III.

Videli smo torej in naša pamet nam pravi, da je država za našo korist potrebna in v njej potrebna močna oblast, močna vlada, ki more s svojimi postavami tudi našo vest zavezati.

No, odkod pa more prihajati taka oblast? Od ljudi ne! Kot ljudje smo si vsi enaki; vsi imamo razumno naravo, prosto voljo in svoje življenjske, časne in večne namene. Po naravi smo eden od drugega neodvisni; edino otroke moramo izvzeti, ki so po naravi odvisni od svojih staršev, od katerih imajo življenje in vzgojo. Kako bi mogel in se drznil kdo nad menoj gospodariti! Kako moja po naravi dano svobodo tako omejevati, da bi jo moral jaz zadušiti in le njegovo voljo izpolnjevati? Ali bi to ne bilo grdo nasilstvo, sramotno suženjstvo?

In vendar je v državi nujno potrebna vrhovna oblast, ki nas more v vesti zavezati, da izpolnjujemo njena povelja. Drugače bi ne bilo v državi ne reda, ne miru, ne varnosti, ne poštenosti. Odkod torej tej vrhovni državni oblasti taka za mir in varnost potrebna obvezna moč?

Mi moramo reči, da od onega, odkoder naša družbo navezana narava izhaja, namreč od Boga. On, vsemogočni je človeka ustvaril, On mu je dal tako naravo, da se mora človek za doseg svojih namenov združiti v državo, ki mora imeti tako vrhovno oblast, da nas more v vesti zavezati, in jo moramo ubogati. Če nam je pa vsemogočni Stvarnik tako naravo dal, je njegova volja, da vrhovno državno oblast ubogamo; državna oblast ima torej od Stvarnika ono moč, ki posega v naše duše, v našo prosto voljo in jo zaveže v vesti.

Kaj ne, sedaj nam je pa vse jasno in razumljivo. Bog Stvarnik je zares naš najvišji Gospod; od njega imamo vse, imamo življenje,

imamo telo in dušo, imamo namen, za katerega nas je ustvaril, da ga dosežemo, če hočemo dobiti in uživati ono srečo, za katero nas je postavil na svet. On je v vsakem oziru naš najvišji, neodvisni, vsestranski Gospodar, mi smo popolnoma njegova last in posest, pa smo po vsem svojem bitju in žitju navezani na njegovo voljo.

IV.

Bog nas vlada. Pa kako? V verskem življenju nam je kar naravnost dal cerkveno vlado, ki jo je pooblastil za vse verske zadeve. Vso oblast je dal Petru in apostolom, ter njihovim naslednikom do konca sveta. Točno torej vemo, kateri so v verskih zadevah naši poglavarji. Vemo, da je na čelu Cerkve rimski papež, kot naslednik sv. Petra; vemo, da papež ne more in ne sme vladati sam, ampak mu je Gospod pridelil škofe kot naslednike apostolov, katere mora pri vladanju Cerkve vpoštevati in uvaževati; vemo, da imajo škofje posebne pomočnike, namreč duhovnike, ki v zvezi z njimi in po njih s papežem oznanjajo vernikom večne resnice, jih posvečujejo s svetimi zakramenti in jim razglašajo voljo božjo; vemo, da so papež, škofje in duhovniki postavljeni za vernike, da pooblaščen od samega Gospoda vernikom služijo in se za nje žrtvujejo; vemo, da duhovnik, škof, papež more postati vsak sin katoliške cerkve in da te časti niso omejene le na kak poseben, morda v svetu visok stan.

Tako je v Cerkvi natančno določena njena vladavina in njena ustava. Tako je potrebno in tudi nam umljivo, da so naše večne zadeve izvzete samovolji strastnih ljudi, ter tako dobro zavarovane, da kaka zmeda, kaka nevarnost, kaka negotovost še mogoča ni. Toda vladavina in ustava države pa ni tako določena. Gotovo je jasno to, da nas naša človeška narava sili v družabno, v državno zvezo, po kateri naj bi dosegli vse, kar nam je za vsestransko blagostanje potrebno, kar pa ni mogoče brez močne vrhovne oblasti, ki nam zapoveduje in nas po zapovedih vodi.

Gotovo in določeno pa ni že po naši naravi, torej po volji božji, kakšna naj bo ta vrhovna oblast. Zato pa vidimo v zgodovini in v sedanjem svetu razne načine določevanja onih, ki to vrhovno oblast imajo, jo vrše in države vodijo. Vidimo kralje pa tudi predsednike držav. Predsednike voli ljudstvo za neko število let. Tudi kronane vladarje so nekdanj volili, sedaj je pa kraljeva oblast navadno dedna v isti rodovini po točnih zakonih.

Poprej so cesarji in kralji vladali sami s svojimi ministri, ljudstvo se vlade ni udeleževalo, posebno nižji sloji ljudstva so bili skoraj brezpravni. Vsled uvedbe strojev in tovarn so izginjevali srednji stanovi, se je premoženje kopičilo v rokah nekaterih in je od dne do dne rastlo število ubogih, število zaslužjenih bogatinom po tovarnah in po domovih. Ni čuda, da se je zoper take krivice začelo dvigati tlačeno ljudstvo s svojimi človekoljubnimi voditelji in je med drugim tudi to začelo zahtevati, naj se mu omogoči sodelovanje pri vladi.

Zaradi nujnih zahtev in zavoljo raznih nasilnih prekucij v prejšnjem stoletju so vladarji popustili in postavno določili, naj ljudstvo izbira svoje zastopnike, ki naj v deželnih in državnih zbornicah sklepajo postave v prid ljudstva, ki pa naj bodo veljavne in obvezne le, ako jih potrdi vladar. Na ta način je začelo ljudstvo sodelovati pri vladanju sebe samega. Volilna pravica je bila o početku omejena, polagoma pa si je ljudstvo priborilo splošno in enako volilno pravico. Ljudstvo je šlo vedno dalje in na več krajih se je začelo širiti javno mnenje, da namesto cesarstev in kraljestev naj nastopi republika, namreč ljudovlada, po kateri si ljudstvo voli ne le zastopnike v zbornice, ampak tudi predsednika države.

Katoliška cerkev nikoli ne določuje, kako obliko naj ima država, ampak pripozna vsako dejansko vlado. Ona pripozna cesarje, kralje, predsednike republik. Ne umešava se v ta vprašanja tudi takrat ne, ako vsled vojske ali nasilnih prekucij pade vlada in vladavina, ki je bila do tedaj zakonita, ako pride na vlado druga rodbina, ali ako se cesarstvo in kraljevina premeni v republiko, Saj postane ta sprememba v vladavini tekom časa zakonita, ako se utrdi in jo ljudstvo prizna. Stare oblike izgube poprejšnjo pravico že zavoljo prepotrebne miru, kakor ga zahteva splošni blagor in katerega bi nova prekucija zopet za leta uničila. Nova vlada postane nositeljica tiste družabne oblasti, brez katere nobeno društvo ne more obstati in napredovati in o kateri smo že dokazali, da ima obvezno moč od Stvarnika naše družabne narave.

V.

Cerkev prizna torej vsako zakonito vladavino. Uči pa, da je oblast v državi od Boga. Iz tega nauka pa slede drugi nauki, ki so za mir in red in blagostanje v državi nenavadnega pomena.

Najprej se mora vladar, naj bo cesar, kralj ali od ljudstva izbrani predsednik zavedati, da more postava, ki jo potrdi, le zato vezati voljo in vesti podložnikov, ker je njegova oblast od Boga. Zato pa tudi njegova oblast ni neomejena, ampak jo omejuje volja božja. Po tej volji se mora oblastnik ravnati, za svoja dejanja je Bogu odgovoren. Gorje mu, ako bi vedoma kaj zapovedal, kar se protivi božjim naredbam.

Sveto pismo samo oznanja vladarjem te resnice. Le čujmo, kaj veli knjiga Modrosti: »Čujte kralji in umevajte, učite se sodniki vse zemlje! Nastavite ušesa vi, ki gospodujete množicam in se ponašate s četami narodov! Gospod vam je dal oblast in mogočnost Najvišji, ki bo preiskal vaša dela in pregledal vaše misli. Dasi ste oskrbniki njegovega kraljestva, pa niste prav sodili in niste izpolnjevali pravične postave in niste ravnali po božji volji; strašno in naglo se vam prikaže; saj čaka najstrožja sodba tiste, ki so predstojniki. Nizkemu se izkaže usmiljenje, mogočni bodo pa trpeli muke. Bog ne bo namreč nikogar izvzel in ne bo se bal nobenega visokosti, saj je sam ustvaril nizkega in mogočnega, in skrbi za vse jednako. Močnejših pa čaka močnejše trpljenje. Vam, kraljem, veljajo te moje besede, da se naučite modrosti in ne zaidefe.« (Modr. 6, 2 — 10.)

Strašne besede! Oblast zapovedovati množicam je torej od Boga; vse postave naj bodo pravične, naj se ujemajo z voljo božjo; Vsevedni bo preiskal vsa dela in misli mogočnih zapovedavcev; ako bodo krivični, jih bo močno kaznoval on, ki se nobenega visokosti ne boji.

Vse te besede in grožnje veljajo v ustavnih deželah tudi za ljudske odposlance, ki v zbornicah postave kujejo. V vesti in pred Bogom so dolžni poskrbeti za to, da so vse postave pravične, torej da so res za splošni blagor vsega ljudstva; poskrbeti morajo za to, da nikoli nič ne sklenejo, kar se ne bi moglo spraviti v sklad z božjo voljo, še manj pa, kar bi volji božji naravnost nasprotovalo. Tudi poslanci so za svoja dejanja odgovorni pred Bogom in pred vestjo. Gorje jim, ako bi služili le sebi, le svojim ožjim somišljenikom, ne pa vsemu ljudstvu po božji volji.

Vsa oblast je torej od Boga in se mora uporabljati edino v soglasju z naravnimi in božjimi postavami. Od tod sledi za nas podložnike dolžnost pokorščine. Ker v tem slučaju smo pokorni ne ljudem, ne predsednikom ali vladarjem, ampak Bogu, v katerega imenu vladarji govorijo in zapovedujejo. Je pa v tem slučaju pokorščina dejanje spoštovanja do Boga, dejanje služ-

be božje, dejanje za človeka dostojno. Zapoveduje nam Bog, ne pa vladar ali pa zbornična večina. Da v tem slučaju, ko bi namreč zbornična večina ali vladar zapovedovali v svojem imenu, bi bila taka zapoved golo nasilje, pokorščina pravo suženjstvo, za prostega človeka nevredno.

Sedaj bomo popolnoma razumeli nauk sv. apostola Pavla, ki piše Rimljanom: »Vsak človek bodi podložen višji oblasti; ni namreč oblasti, razen od Boga. Kar jih pa je, so postavljene od Boga. Kdor se torej ustavlja oblasti, se ustavlja božji volji. Kdor se ustavlja, si nakopava pogubljenje. Gosposka ni v strah dobrim, ampak hudobnim delom. Ali želiš, da bi se ne bal gosposke? Potem delaj dobro in imel boš hvalo od nje, saj je božja služabnica za te k dobremu. Če pa delaš hudobije, se boj; zastonj namreč ne nosi meča, saj je božja služabnica, ki se maščuje in strahuje tiste, ki hudo delajo, Potemtakem se je treba podvreči ne samo zavoljo strahovanja, marveč tudi zavoljo vesti. (Rimlj. 13, 1—5.)

VI.

Kaj ne, v luči te razlage nam je vse jasno. Vse postave nas vežejo v vesti, ker postavodajci nastopajo kot pooblaščenca Boga Stvarnika in so dolžni postave tako določevati, da se strinjajo z voljo Stvarnikovo. Pravic, ki jih imamo od Boga, nam ne sme, pa tudi ne more prikrajševati, ali celo odrekati nobena državna vlada. Prekoračila bi oblast dano ji od Boga, njena postava bi bilo neznosno nasilje in nas v vesti ne bi vezala. O kako lepa in za vse društvo prekoračena je katoliška vera, ki nam s svojim naukom o Bogu in o oblastih na zemlji uspešno čuva naravno prostost živeti po svojih pravicah in nas tako varuje nasilnosti, suženjstva.

Že ustava države, namreč temeljni, osnovni zakoni, na katerih država sloni in po katerih se postavodajavstvo dalje razvija, nas mora zagotoviti, da bo varovala in branila naravne in pridobljene pravice vseh podložnikov. Ta resnična trditev je za nas posebno važna, ker ustave še nimamo. Nimamo namreč tistih temeljnih zakonov za našo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki bi izraževali glavna načela, po katerih se bo naša država v nadaljnjem razvitku ravnala. Ampak to ustavo bodo zasnovali naši prihodnji poslanci, katere bomo volili v tako imenovano ustavotvorno skupščino. Imenuje se ustavotvorna, ker bo ustavo, namreč temeljne zakone za državo, tvorila ali izdelala.

Bog nas varuj, da bi naša nova država že v ustavnih določbah kršila naše nam prirojene, od Boga dane pravice. Takih pravic je veliko; jaz bom naštel samo pet prav važnih za nas vse.

Prvič se nam mora zagotoviti naša osebna prostost. Kot oseba smo prosti in imamo pravico svojo osebnost nemoteno razvijati. Na osebnosti spada življenje in zdravje, spadajo vse potrebe za življenje in zdravje, spada duhovni napredek in stan vsakega primerna izobrazba. Vse te pravice nam mora ustava varovati in nam omogočiti, da se v tem pravcu svobodno razvijamo in sicer v toliko, v kolikor ne posegamo v osebne pravice bližnjega in ga v njih ne oviramo. Država mora to osebno medsebojno razmerje modro uravnati.

Drugič imate naravno pravico do družinskega življenja na temelju krščanskega zakona. Po volji božji, kakor nam jo je naš Odrešenik obrazložil, potrdil in izpolnil, je zakon zakrament, ki zakonskim podeli moč, da si v zakonu ostanejo zvesti, da ostanejo v zakonski zvezi, dokler jih ne loči smrt, da imajo otroke radi in se ne plašijo truda potrebnega za njihovo dušno in telesno vzgojo. Ker je zakon zakrament, ima edino Cerkev od Boga pravico, da določuje pogoje, po katerih je zakon veljaven, in razlaga za držke, pri katerih bi bil zakon neveljaven. Stori la bi se nam katoličanom grozna krivica, ko bi si država lastila pravico veljavo zakona urejevati, ko bi zahtevala poroko pred državno oblastjo, ali ko bi celo razglasila, da se more veljavno sklenjeni zakon kdaj razdreti. Ampak država je dolžna naš katoliški zakon varovati in ga braniti. Zato mora pa tudi pravoslavni cerkvi in mohamedanski veroizpovedi dopustiti, da si zakonske zveze urejajo po svojih verskih določbah in zahtevah. Ako hočejo bogotajci za se zakonsko zvezo urediti po svoje, bodi jim; le v naše pravice naj se ne zaletavajo; tako zahtevamo od njih v imenu pravice in verske svobode.

Tretjič imate pravico do vzgoje svojih otrok. Ker ste krščanski starši, imate od Boga dolžnost in pravico svoje otroke vzgajati tako, da postanejo kdaj dobri, verni, prepričani kristjani. Ker pa ne morete dati vse potrebne duševne vzgoje doma, zato imate šole, v katere morate otroke pošiljati. Zato imate pa tudi prirojeno pravico zahtevati, naj bodo šole tako urejene, da bodo krščansko vzgojo otrok nadaljevale in pospeševale. Državna ustava Vam mora to prirodno pravico varovati in braniti. Dati Vam mora odločilno besedo v šolskih svetih, poskrbeti mora za šolske knjige, ki se strinjajo s sveto vero, izobraziti Vam mora katoliško prepričanih in po

veri živečih učiteljev. Tako šole morate in ste upravičeni od države zahtevati. Ker pa tudi pravoslavni in mohamedanci hočejo imeti svoje šole, zato bi bilo najbolje, ko bi vsaka veroizpoved imela svoje osnovne šole.

Četrtič imamo pravico do lastnega premoženja. Da prehraniš sebe in družino, da poskrbiš za vsestransko vzgojo otrok, moraš imeti lastno premoženje. Svoje premoženje more imeti država, občina, cerkev, da morejo dosežati svoje posebne namene. Toda tudi ti imaš pravico do zasebnega premoženja, ki naj bo tvoja lastnina tako, da se je ne sme nikdo dotakniti. Kako je ta pravica važna, je razvidno tudi iz dejstva, da jo sam Bog v svoji sedmi zapovedi varuje. Seveda pa ni pravično, ker splošni blaginji nasprotno, ako posamezniki nakopičujejo neizmerno bogastvo v denarju ali posesti in morajo zavoljo tega drugi mnogoštevilni državljani živeti v pomanjkanju. Država je dolžna, ustvariti take pravične postave, ki bi onemogočile, da bi se v državi premoženje nakopičilo v rokah nekaterih, večina bi pa ostala skoraj praznih rok. Tako razmerje bi bilo krivično in zoper splošno blaginjo države in državljanov. V tem slučaju bi mogla vlada skleniti postavo, po kateri bi morali veleposestniki odstopiti določen del posestva na korist potrebnim državljanom, ki bi potem mogli izhajati s svojo družino. Toda odstopljeni del veleposesti se mora po pravični cenitvi veleposestniku plačati, ker drugače bi se izvršil rop, ki nikoli ni upravičen. Za tako obnovitev posestva je treba, da se zadeva točno preudarja in premišljuje, da se dotični predlog prerešetava v zbornici in da zbornični sklep potrdi vrhovna državna oblast. Karkoli stori kdo po drugem potu, je krivično, nasilno, nedopusten rop, je zoper zasebno lastninsko pravo in zoper sedmo zapoved božjo. Isto velja o podjetjih in tovarnah. Ako zahteva splošna korist vseh državljanov, mogli bi se po dobro premišljeni državni postavi lastniki prisiliti, da podjetje ali tovarno odstopijo družbi seveda za pravično odškodnino, ali da podjetnik dopusti delavcem večji vpliv pri podjetju samem in določen delež od čistega dohodka. No, vsa ta vprašanja so izredno težka in zapletena. Ako bi se rešila napačno, prenagljeno, ali celo krivično, splošna dobrobit državljanov ne bi nič pridobila, ampak bi bila skoraj gotovo še oškodovana. Posebno krivice zoper sedmo božjo zapoved zadene navadno ostra kazen božja.

Petič ima katoliška Cerkev pravico od države zahtevati, naj jo pripozna tako, kakršna je po notranji ustavi in po zunanji vladi. Vi morete

in morate zahtevati, da Cerkev neodvisno od države oznanjuje večne resnice v cerkvi in šoli, deli svete zakramente, razglašuje božje in cerkvene zapovedi, vzgaja svoje duhovne služabnike, si pridobiva in upravlja cerkveno premoženje, ustanavlja redove in redovne hiše, župnije in škofije, da morejo verniki, duhovniki in škofje med seboj, posebno pa še z rimskim papežem svobodno občevati. Država mora priznati Cerkev z vsemi njenimi pravicami, ki jih ima od Boga, da more svoje vzvišeno poslanstvo izvrševati nemoteno in neomejeno v dušno in telesno, časno in večno korist vernikov.

Naštel sem glavne pravice, katere nam mora država ne šele dati, saj jih imamo po naravi in po božji ustanovitvi, ampak priznati, čuvati, braniti. Ker mora država že svojo ustavo, svoje osnovne določbe, tako določiti, da nam bodo vse te pravice zagotovljene, morete posneti, kako izredno važne bodo prihodnje volitve za našo ustavotvorno skupščino ali predstavništvo.

VII.

Kaj pa ljudska volja, ki se sedaj vedno in vedno povdarja, češ, ljudski volji se mora vse ukloniti, ljudska volja je merodajna za poslanca, za določitev postav in za vrhovne ljudske vlade. Oglejmo si to ljudsko voljo, da spoznamo, kedaj je upravičena in za splošno blaginjo koristna, kedaj pa neupravičena in za splošno blaginjo škodljiva.

Splošno je upravičena zahteva, naj se vsi sloji ljudstva udeležujejo pri odločitvi raznih državnih zakonov. Saj je splošna izobrazba že toliko napredovala, da se zahteva po odločilnem vplivu ljudstva sploh na postavodajavo ne sme odbiti. Ker pa ne moremo vsi v zbornico, kjer se postave snujejo in kujejo, mora ljudstvo imeti pravico, da si izbere svoje zastopnike, ki naj v njegovem imenu v zbornici nastopajo, govore in glasujejo. Upati je, da se bodo taki ljudski poslanci potrudili spoznati ljudske potrebe in pravice in jih v primernih postavah uveljaviti. Zato je bilo upravičeno zahtevati splošno in enako volilno pravico. Ko je v Avstriji gosposka zbornica pretresavala predlog za splošno in enako volilno pravico, sem jaz za njo govoril in glasoval. Mnogi višji krogi so mi moj nastop silno zamerili, pač pa so ga popolnoma odobraval papež Pij X. rekoč, naj se ljudstvu te pravice ne kratijo, naj tudi vse ljudstvo izbira zastopnike in jih pošilja v razne zbornice.

Kaj ne, to splošno načelo je jasno, vsi se ujemamo. Ne vem pa, če bomo tako edini, ako

poprašamo, kaj pa je ljudska volja, ki naj se uveljavi? Ali se ujema volja vseh ljudi? Ali nima vsak človek svoje, in še celo trmaste volje, pa hoče, da se ravno njegova volja uveljavi, drugih volja pa zatre? Razni dogodki v zgodovini nam dokazujejo, kako brezobzirni, surovi in nasilni so nekateri ljudje! Katera volja je torej ljudska volja, ki naj obvelja?

Pri nas in povsod so razne verskopolične in socijalnopolitične stranke. Vsaka ima svoje dalekosežne zahteve; hoče jih uveljaviti v državi sklicujoč se na ljudsko voljo. Poglejmo nekatere teh zahtev!

Najbolj grozne so zahteve brezverskih strank. Stranka kot taka v Boga ne veruje, Gospoda Jezusa in preblazeno Devico Marijo kar naravnost sovraži. Za cerkve ne mara, molitev zametuje, služba božja ji je odveč. Zakonska zveza taki stranki ni zakrament, ampak le navadna zveza brez višjih ciljev; ona zahteva poroko pred svetno gosposko in ločitev zakona, da moreta mož in žena sklepati nove zveze; zahteva celo, naj se zakon odpravi in naj se pusti popolnoma prosta ljubezen.

Ali niso to strašne zahteve? Kdo more le dvomiti, da bi ne bilo Boga, ali celo dvomiti, da Gospod Jezus ni pravi včlovečeni Bog, ko so vendar vsi zgodovinski dokazi tako jasni in nepobitni? In molitev ter služba božja? Ker je Bog, sta nam molitev in služba božja dve naravni dolžnosti, pa tudi bogat vir sladke tolažbe in prave srčne olike. Saj gledamo s svojimi očmi in čujemo na lastna ušesa, kako človek brez žive vere tako podivja, da je hujši od zverine.

In sv. zakon? Kaj pa, ali si ženin in nevesta ne obljubljata in prisegata večne ljubezni? Kako peče in boli dognana nezvestoba! Ljubezen se spremeni v sovraštvo in večkrat celo v ubojstvo. In žena naj daruje možu svoje devištvo, svojo dekliško lepoto, svojo mlado moč: ko se je mož naveličal ali se je v svoji strasti zagledal v drugo, naj pa oslABLJENA in utrujena gre. In otroci? Ali ne zahteva naravna dolžnost in ljubezen staršev, da skrbje za otroke, dokler ti ne morejo skrbeti sami za se? Ali ni torej ločitev zakona zoper to naravno dolžnost staršev?

In prosta ljubezen! Ali se zoper to ne upira vsa naša notranja narava? Ženska naj bi smela služiti vsakemu možu za njegovo telesno uživanje, da more poželjivi mož na njej nasičevati svoje nizkotno meseno poželenje! O siromašni ženski spol!

Take nauke zagovarjajo brezverci in jih hočejo potom zakonodaje uveljaviti za vse, tudi za nas, ki se nam ti podli nauki kar gnusijo.

No, ti ljudje imajo denarja, imajo časopisov, nabirajo člane, in si prizadevajo dobiti večino v zbornicah. Ko bi dobili večino, pa bi svoje zahteve zasnovali v postavo, jo kljub našim ugovorom s svojo večino sklenili in jo razglasili kot ljudsko voljo.

Poslušajte še en zgled. Komunisti so zahtevali in menda še zahtevajo sedaj, naj se vsa posestva: njive, travniki, gozdi, vode, tovarne, stroji, živina vzame posameznikom in naj postane vse skupna družabna last. Delo naj vsakemu določi družba; nikdo si ne bo izbiral dela in poklica sam, vse določi družba, namreč tisti ljudje, ki so na čelu komunistov in njihovi voditelji. Kaj pa s pridelki? O, niso tvoji, ki si jih s svojim znojem in s svojimi žulji pridobil, ampak skupna last in ti dobiš le toliko, kolikor ti bo podelila družba, namreč tisti navadno brezbožni in zato brezvestni ljudje, ki bi imeli družabno moč v rokah.

Zmernejši med njimi pa zahtevajo skupno lastnino ne za pridelke, ampak le za vse posesti, tovarne, orodja in sploh za vse, kar kaj nese. Tudi dela si ne bo posameznik sam izbiral, ampak bo moral delati, kar mu bo družba naložila. Kaj ne, ni dosti boljše.

In take oziroma nekoliko omiljene zahteve naj bi dobile v zbornici večino glasov ter postale postava za vse! Naj bi se manjšina še tako protivila, češ da so take zahteve proti našim naravnim pravicam, proti naši osebni in družabni svobodi, da so neznesno nasilstvo in skrajno pogubne za splošno dobrobit, ne, ti temeljiti ugovori ne bi nič veljali, saj je postavo sklenila ljudska volja in ta se mora uveljaviti! Ako bi ti neprijatelji ljudstva te zahteve uveljavili le za se, mi bi jih pomilovali, toda pustili v miru; toda oni hočejo svoje nam skrajno zoperne in po sebi brezmiselne krivične nazore tudi nam po sili vriniti. O kako neznesna, nasilna, krivična bi bila taka država!

No, kaj pa ljudska volja? Kaj ne, kar tako vendan in brezmiselno se ne smemo na njo sklicevati. Ampak pogledjmo, kdaj je ljudska volja zares veljavna in bi se moglo zahtevati, da se mora izpolniti.

Mi katoličani si moremo lahko odgovoriti. Mi rečemo: nad nami je Bog naš Stvarnik in naš najvišji Gospod: Vstvaril nas je za časno in za večno srečo. Pokazal nam je pot, ki k tej sreči pelje in samo to hoče, da posamezniki, pa tudi družine in ljudstva hodijo po tej poti pokorni njemu in ravnajoč se po njegovi volji. In ali te trditve niso resnične, edino pametne? Bog ti je vsadil v srce nepremagljivo koprnenje po sreči,

pokazal ti je pot, ki do te večne sreče vodi in ti? Ali se ne boš Bogu Stvarniku, ki ti je toliko neskončno ljubezen izkazal, rad podvrgel, ga priznal kot svojega najvišjega Gospoda, in se s celim srcem oklenil njegove volje, ki ti pokazuje pot do časne in večne sreče? Ali boš mar v svoji prevzetnosti njegovo voljo zavrgel in hodil svoja pota, kakor ti jih odkazujejo tvoje strasti? Kaj ne, kako bi bilo to nespametno in tebi za vekomaj pogubno.

Naša najprva in največja naloga je torej, da svojo voljo hoté uravnavamo po volji božji in sicer vsi posamezniki v zasebnem življenju, pa tudi kot člani družine, občine, države. In ta volja, ki je v soglasju z voljo božjo, to je pa že prava ljudska volja, ki naj se uveljavi po naših poslancih v zbornicah in v postavah. Mi sami moramo želeti in naši poslanci si morajo prizadevati, da se zakoni ki jih hočejo skleniti, ujemajo z voljo božjo, z voljo našega najvišjega Gospoda. O tem naj razpravljajo v zbornicah, kake postave bi bile bolj po volji božji in torej za nas, za našo srečo, za splošno blaginjo najbolj primerne. Kar v tem oziru razsodi večina resnih mož in sodbo izrazi v postavi, bomo mi sprejeli zavoljo Boga in vestno izpolnjevali.

No, pa saj nam je v mnogih zadevah volja božja natančno znana. Ali ni izražena v zapovedih božjih? Pa te zapovedi, ali niso zapisane že v naša srca in za naše skupno življenje, za mir in srečo v družinah, občinah in državah kar naravnost potrebne? Sedma zapoved nam varuje premoženje, ker prepoveduje tatvino, oškodovanje, goljufijo, oderuštvo. Osmo nam varuje naše dobro ime, ker prepoveduje krive prisege, laži, opravljanja, obrekovanja, natolcevanja, neutemeljena obsojevanja. Peta nam varuje naše zdravje in življenje, ker prepoveduje ne le ubojstvo, ampak tudi nevoščljivost, jezo, prepire, zmerjanje, kletve, pijančevanje, kar razdira mir in srečo, pa tudi zdravje. Šesta nam varuje nepokvarjenost in neomadeževanost našega telesa, ker prepoveduje nesramnost in spolno razuzdanost, ki omadežuje domišljijo, oskruni telo ter povzroči sramotne in nevarne bolezni. Četrta varuje srečno, mirno, zadovoljno družinsko življenje, ker zapoveduje otrokom pokorščino do staršev, staršem pa neprenehljivo skrb do otrok. Prve tri nam čuvajo pravo vero in nam določujejo službo božjo, kakor smo jo dolžni Bogu, stvarniku, nebes in zemlje.

To je volja božja, ki naj uravnava vse naše mišljenje, govorjenje in delovanje, ki naj jo izpolnjuje tudi država v vsem svojem življenju. In le ona ljudska volja je upravičena, ki se s to bož-

jo ujema. In če taka ljudska volja postane državni zakon, se mu bomo drage volje podvrgli vedoč, da se tako podvržemo samemu Bogu, ki edini more našo prosto voljo omejevati.

VIII.

O da bi se vsi posamezniki, pa tudi vse družine in države ravnale po volji božji! Radj upornosti proti Bogu je toliko zla in toliko obupa na zemlji. Ker so bile vse države po svoji ustavi, po svojih temeljnih zakonih brez veroizpovedi, ker so dovoljevale tlačenje ubogih in sirot, ker se niso upirale razširjevanju brezbožnih društev, katerih voditelji Boga taje, ker so dopuščale vsakovrstno nesramnost in razuzdanost, je Bog dopustil, da so se države v svojih strasteh spopadle, zapletle v strahovite vojske in ena drugo pokončavale.

Kaj pa ali smo razumeli glas božji? ali smo se poboljšali? Mnogi se niso poboljšali; marsikateri so se v grehe še bolj ugreznili. Le tri naj kratko omenim.

Prvič se je pri nas razpasla nenavadna surovost, podivjanost. Ali ni skrajno surovo, ako mladenič, mož vedno preklinja? se vedno priduha? preklinja celo Mater božjo, Jezusa, Boga! Še bolj surovo je, ako preklinja dekle, žena. Po naravi je dekle, je žena bolj rahločutna, zato je surovo preklinjevanje še bolj proti njeni ženski naravi.

In kje je prvi vir tolike surovosti? V družini, v kateri vsak dan kolnejo oče, mati in otroci, ki so se te grdobije naučili od staršev. Starši, pomislite tole: kaj ne, radi bi imeli otroke dobre, krotke, ljubeznive, pokorne. Upravičena je ta želja, in izpolnila se ti bo, ako le hočeš. Oče, mati, koj ko pride otrok na svet, in ves čas pozneje postopajte z njim krotko, ljubeznivo, bodite veselega srca in milih besedi, iz Vaših ust naj ne pride togotno zmerjanje, grdo psovanje, neznosno vpitje in surovo preklinjevanje. Ako boste tako ravnali, bo otrokovo srce mehko, krotko, veselo; otrok Vas bo ljubil, spoštoval in ubogal; tudi otrok bo govoril ljubeznivo, surovih besedi ne bo iz njegovih ust; vzbujajočo jezo bo hitro potlačil. Ako oče in mati le vpijete, zmerjate, grdite, preklinjate, s tem otroka dražite, mu jezo in togoto vzbujate, ljubezen do sebe ubijate, na surovost in preklinjevanje od dneva do dneva navajate. Ni čuda, da Vas otrok ne spoštuje, ne ljubi, ne uboga, ampak ves surov tudi z Vami surovo ravna.

Zato se nikar ne čudite, da je surov in vedno grozno preklinja tvoj sin, morda surova tudi

tvoja hči, preklinja Vas, preklinja brata, sestro, preklinja samega Boga, Gospoda našega Jezusa Kristusa in prečisto Devico Marijo! Starši, spoznajte svojo nesrečo, trepetajte pred vsevednim in pravičnim sodnikom božjim, spovejte se in sklenite vsak dan zjutraj, da boste svojo ne-utemeljeno jezo toliko premagovali, da ne boste preklinjevali in razgrajali in psovali, vsaj vedoma ne! Naj se Vam vendar vsi, posebno najmanjši otroci smilijo! Ali niso Vaši, ali Vam ni Gospod vlil v srca posebno ljubezen, Vi pa bi jih preklinjevali, grdili, zmerjali, jih tako navajali na surovost, kvarili sebi in njim vso družinsko srečo in nežno ljubezen? Otroci, mladeniči in dekleta, sklenite koj sedaj in potem pri prvi sv. spovedi, da se boste s pomočjo božjo odločno premagovali in da iz Vaših ust ne bo nobene kletve, nobene psovke, nobene surove besede več; v medsebojnem domačem življenju naj vlada mir, krotkost, prizanesljivost, ljubezen! O ne grdite, ne oskrunjajte dobrega imena nas Slovencev, da ne bomo na glasu kot nenavadno surov narod!

Drugič je med vsemj narodi silno vzplamtela mesena poželjivost. Iz te strasti izvirajoči grehi pa slabijo in uničujejo človeški rod. Poslušajte glas apostola, ki glasno oznanja, da nečistniki ne bodo videli kraljestva božjega. Toda nečisti greh nosi kazen s seboj in muči že tukaj one, ki se mu udajajo. Ne le, da je tako nesrečnemu mladeniču ali dekletu srce nemirno, da ga vest peče in grize, ampak tudi telo se pokvari, življenjska moč peša in celo v zakonu se pozna, ker je zarod teh grešnikov telesno bolj slab. Kličem Vam: bežite od nečistega greha! Spoštujte svoje lepo človeško telo, držite ga v časti, naj se nikdar in nikoli grešno ne oskrunja! Mladeniči in dekleta, še eno Vas prosim, prosim v imenu Gospoda Jezusa, ki je za Vas na križu umrl, da, zarotim Vas in Vaši časni in večni sreči: Ogibajte se vsake priložnosti tega greha, plesa, nevarnega znanja itd.

Tretjič naj omenim še grdo lakomnost po velikem premoženju in zmanjševanju toliko sladke in za naše medsebojno življenje toliko potrebne ljubezni do bližnjega. Ali se med vojsko ni pomnožila sovražnost med bogatejšimi in siromašnimi stanovni, med delavci in kmeti? Ah, vsak dan čujemo mile pritožbe kako so ljudska srca postala trda, kako bede bližnjega ne čutijo, pa mu ne marajo pomagati, marveč ga puste, da trpi, strada in v togoti preklinja. In oni, ki ste obogateli, posebno oni, ki ste obogateli krivično? Ali ste mirni v srcu, srečni brez skrbi? Niste tukaj na zemlji, lakomnost se nikdar ne nasiti,

vedno več želi, vedno bolj postaja otrpnjena za pravičnost, vedno bolj mrzla in odurna do bližnjega. In ko pride zadnja ura? Strašna bo in grozna! Ne, ne bogastvo, posebno krivično, ne da sreče! Najbolje za naš srčni mir je posedovati toliko, da imamo vsakdanji kruh, ki si ga pridobimo z molitvijo in z delom.

Konec.

Predragi verniki! Obrazložil sem Vam verska načela, po katerih presojujate zmedeno vrvenje naših dni. V luči večnih resnic, s katerimi se tudi Vaša zdrava pamet ujema, dobro veste, da smo po zahtevah naše narave združeni v državo, ki je za vse državljane in torej dolžna skrbeti za splošno dobrobit, za splošno blaginjo. Iz tega namena države sledi nepobitno prepričanje, da so edino oni ljudski voditelji na pravem potu, ki na temelju vere v Boga Stvarnika žele v trudu za skupni blagor združiti vse državljane, in ki ravno zato organizirajo vse v stanovske zveze: v kmetsko, delavsko, obrtno zvezo, katerim naj pomagajo druge prepotrebne zveze, namreč telovadne, dijaške, ženske zveze, izobraževalne, dobrotelne in druge družbe, da morejo stanovi združeni v eni veliki krščanski stranki skrbeti skupno in v medsebojnem sporazumu za korist, napredek in blagostanje vseh tudi v državnem življenju.

Niso pa na pravem potu oni možje, ki so ne meneč se za Boga in njegove zapovedi državno življenje tako uredili, da je v njem vladalo brezsrčno, krivično, oderuško bogastvo, ter vsi drugi stanovi silno trpeli in se pogrezavali v neznosno uboštvo. Prav pa tudi nimajo oni možje, ki nasprotno hočejo vsekako dobiti moč in vlado nad vsemi drugimi le za oni stan, ki je bil dosedaj zatiran in je roboval bogastvu. Torej tudi v prihodnje naj gospodarji samo en stan, kateremu naj vsi drugi služijo in robujejo!

Gorje svetu, ko bi se to prizadevanje po nadvladi enega stanu posrečilo! Ne bi nam prineslo ne miru, ne sreče, ne reda, ne prostosti, ampak le jezo, sovraštvo, odpor in zatiranje ne le naših naravnih ampak tudi najbolj svetih, verskih pravic. Da, voditelji nam nasprotnih in prevratnih sil vse celo tako vodijo, da bi morala nastopiti svetovna prekucija, svetovni zverinski poboj med narodi in stanovi.

Ali bo ta struja zmagala: Ne vemo. Ima denar, ima časopisje, dela na shodih. Tudi silo rabi in s silo jemlje kruh našim krščanskim delavcem. S temi sredstvi se razširja in upa, da zmaga in zaslužni vse, posebno katoličane,

katerim bi rada vzela Boga, cerkev, šolo, zakon in nebesa. Ali bo dosegla svoje strašne namene, ali bo zares popolnoma zmagala?

Izid borbe je odvisen tudi od nas. Upam, trdno upam, da v tej borbi zmagamo mi, zmagajo krščanska načela, zmaga Kristus. Upanje ni neutemeljeno. Poglejte vendar krščanske svetne organizacije za vse stanove: za kmetsko ljudstvo, za delavce, obrtnike, za mladeniče sploh in za dijake in izobraženstvo. Poglejte cerkvene družbe! Marijine kongregacije, tretji red, češčenje presv. Srca Jezusovega! Poglejte jih, kako se širijo po naši škofiji, po vsej Sloveniji in po vsem Hrvatskem! Poglejte jih, kako navdušeno hodijo za zastavo Jezusovo, ki jo trdno drže in visoko dvigajo razni voditelji in odbori posameznih društev! Poglejte in čitajte njihove časopise, poslušajte njihove temeljite govore po družbah in po shodih širom cele dežele! Ko gledamo to novo življenje, ki se po vojni tako bujno razvija, nam mora srce kipeti veselja, nam mora pogum rasti in moramo biti hvaležni Bogu, da smo člani teh organizacij.

Zmagali bomo! Toda, morate postopati dosledno v vsem svojem življenju. Zato se združite v krščanskih društvih in zvezah, ki Vam jih priporočam jaz in ki Vam jih priporočajo Vaši duhovniki. Bog Vas pa obvaruj vsakih za splošno blaginjo, za pravo človeško srečo pogubnih zvez in društev in strank!

In kaj čitate? Na kake časopise ste naročeni? Ali čitate, kupujete in naročujete edino le časopise krščanske misli? Saj poznate te liste, ni treba, da bi Vam jih imenoma našteval. Listov krščanstvu sovražnih verniki vendar ne boste kupovali ali celo naročevali? Naj imajo kake dobre članke, naj prinašajo mnogo zanimivih novic, toda njihov duh, njihova načela, ves njihov pravec je zgrešen, kakor sem zgoraj na velikih zgledih dokazal. Vendar ne boste podpirali tako zmotnega, nasilnega, naši časni in večni sreči nasprotnega časopisja! Že sama naravna postava Vam ga prepoveduje, namreč postava, po kateri ste dolžni skrbeti za časno in večno srečo svojo in svojih družin. To samoobsebi umevno naravno prepoved je Cerkev večkrat še izrecno oznanjala.

Ali bomo zmagali? Brez pomoči božje ne! Bog bo dopustil, da zmagajo nasprotne, nam, Bogu in Jezusu sovražne sile, ako bi Boga še žalili s kletvami, z bogokletstvom, z razuzdanimi plesi, z nečistim grehom, s trdosrčnostjo do bližnjega, z zanemarjevanjem molitve in verskih dolžnosti in z neodpustljivo omahljivostjo med Bogom in Belialom.

Kaj nam je storiti? so vprašali Judje sv. Petra, ko jim je očital, da so zavržli Jezusa Odrešenika, ki je vstal od mrtvih in sedi sedaj povelčan na desnici božji. Vprašajmo se še mi: »Kaj nam je storiti, da ne poginemo?« Odgovorim s sv. Petrom: »Spokorite se!« (Dejanje ap. 2, 37. 38.) Da, spokoriti se moramo, k Bogu se moramo vrniti, vse zapovedi božje moramo natančno izpolnjevati; zavedati se moramo, da imamo le eno, z dragoceno krvjo Jezusovo odkupljeno dušo, da bo treba umreti in priti pred sodbo vsevednega, svetega in pravičnega Boga.

In, hvala Bogu, zdi se mi, da večinoma tako delate in se ravnate po milem nasvetu Gospoda Jezusa ženam jeruzalemskim, ki so ga objokovale, ko je ves razbit in krvaveč nesel težki križ na Kalvarijo. Kaj je rekel ženam? Čujte! »Hčere jeruzalemske, nikar se ne jokajte nad menoj, marveč nad seboj in nad svojimi otroki! Zakaj prišli bodo dnevi, ob katerih se bo reklo: blagor nerodovitnim in telesom, ki niso rodila in prsom, ki niso dojila! Takrat bodo začeli klicati goram: padite na nas in hribom: pokrijte nas! Če se namreč z zelenim drevesom tako dela, kaj se bo godilo s suhim? (Luk. 23, 28 — 31). Da, da! Strašna je pravica božja. Ako mora Gospod Jezus, Sin božji, ljubljenec božji, tako grozno trpeti zavoljo naših grehov, kaj čaka nas, ki toliko grešimo in tako lahkomišelnostno žalimo svojega Boga in Odrešenika? Ali nismo preživeli strašnih časov? Ali ni že marsikdo zaklical: blagor nerodovitnim, ki nimajo otrok? Kaj pa bo, ako nas tudi te grozne kazni ne zdramijo; ako nam morda naša srca naredo še bolj trda in trdovratna; pa se kar v neki obupnosti prepuščate

godrnjanju, jezi, kletvam, poželjivosti, uživanju in grešnim plesom? Oh, kaj bo potem? Kaj bo, ako zavoljo naše nespokornosti, zavoljo naše razuzdanosti, zavoljo bogokletja Bog po pravici dopusti še večje gorje?

Bojim se in upam. Predragi v Kristusu! Zakaj upam? Iz dveh razlogov: prvič, ker se naša odločno krščanska društva zares bolj in bolj širijo in ker se sv. misijonov splošno prav dobro udeležujete. Da, sv. misijonov! V misijonu Vas kliče Bog nazaj na pot do srečne večnosti in kakor sami čutite, podeljuje Vam posebno velikih in silnih milosti, pa boljše izprevidite naloge življenja, večnost, greh, čednost. V misijonih zdihujete, objokujete svoje grehe in hitite k sv. zakramentom, kjer si izprosate in tudi dobite spravo z Bogom. Tako se misijonov udeležujete očetje in matere, mladeniči in dekleta. Hvala Bogu! Od tod moje upanje, da se nas Bog usmili in da doživimo lepših časov.

Še nekaj je strašno, grozno. Semtertje se dobe ljudje in to iz boljših krogov, ki naravnost sklenejo in se celo dogovore, da se misijona ne bodo udeležili! Moj Bog! Usmili se jih, prizanesi jim! Ali se ne boje najbolj nevarnega greha: ustavljati se sv. Duhu, ker ne marajo njegove milosti in hočejo ostati v grehu, ostati trdovratni?

Blagoslov Boga Očeta in Sina in sv. Duha naj pride nad Vas in naj ostane nad Vami!

V Ljubljani, dne 20. januarja 1920.

Anton Bonaventura,
škof.

14.

Postna postava.

Glede postne postave veljajo za leto 1920 v ljubljanski škofiji sledeče določbe:

I.

1. Zapoved o zdržnosti zahteva edinole zdržnost od mesa in mesne juhe. Torej je vse dni zdržnosti dovoljeno rabiti katerokoli živalsko maščobo. Zavezuje vse, ki so izpolnili sedmo leto starosti.

2. Zapoved o postu dovoljuje samo enkratni obed na dan; vendar pa sme vsakdo kaj malega zaužiti tudi zjutraj in zvečer,

kakor je v dotičnem kraju navada. Veže vse vernike od izpolnjenega enoindvajsetega do začetega šestdesetega leta.

II.

Katere dni v letu je zapovedana samo zdržnost, katere zdržnost in post, katere sam post? Odgovor:

1. Zdržnost je zapovedana prav vse petke celega leta.

2. Zdržnost in post sta zapovedana:
a) na pepelnično sredo;

- b) v petkih in sobotah štiridesetdnevnega posta;
- c) v sredo, petek in soboto vsakega kvatrnega tedna;
- č) v soboto pred Binkoštimi, na dan pred Marijinim vnebovzetjem (14. avgusta), pred praznikom Vseh svetnikov (31. oktobra), pred Božičem (24. decembra).

3. Sam post je zapovedan vse druge dneve štiridesetdnevnega posta.

III.

Od te stroge postne zapovedi so pa po splošni cerkveni postavi dovoljene sledeče izjeme:

1. Postava o zdržnosti in postu ne veže ob nedeljah štiridesetdnevnega posta;

2. ne veže ob nedeljah, ako pride na nje dan pred onimi prazniki, pred katerimi sta zapovedana zdržnost in post; torej ne veže, ako bi bila nedelja na dan 14. avgusta, 31. oktobra in 24. decembra;

3. ne veže razen v štiridesetdnevem postu, ako na dan zdržnosti ali posta pride kak zapovedan praznik;

4. ne veže na veliko soboto od poldne dalje.

V teh postavah tudi ni več prepovedano ob dnevih samega posta uživati meso pri večerji, ali uživati pri istem obedu ribe in meso.

Dopuščeno je tudi glavni obed od poldne preložiti na večer.

IV.

Smem pa še nekatere polajšave dopustiti vsled posebnega pooblastila sv. Stolice. Te so:

1. od postave same zdržnosti naj so izvzete vse sobote štiridesetdnevnega posta razen kvatrne sobote;

2. od postave zdržnosti in posta naj je izvzet a) praznik sv. Jožefa, 19. marca; dalje naj so oproščeni b) tisti kraji, v katerih je semenj, c) dnevi praznikov, odpravljenih po ukrepah papeža Pija X., ako se obhajajo slovesno; d) vse postne dni v letu razen dneva pred Božičem in velikega petka vojaki, orožniki in finančni stražniki ter njihove družine;

3. od postave same zdržnosti naj so vse postne dni v letu razen dneva pred Božičem in velikega petka izvzeti vsi delavci z družinami vred v rudokopih in tovarnah, sprevodniki po železnicah in oni potniki, ki morajo jesti v železniških gostilnah; vsi uslužbenci in potniki po

ladjah, kadar morajo na ladjah obedovati; vsi, ki so z družino in postrežniki v zdraviliščih; vsi, ki so po okolnostih primorani jesti v javnih gostilnah, in oni, ki so od drugih odvisni, pa si ne morejo oskrbeti postnih jedi; oni, ki žive po kaznilnicah, namreč kaznjenci, pazniki in drugi uslužbenci.

Vsem onim, ki se bodo teh zadnjih polajšav (pod IV.) posluževali, svetujem, naj bi kot malo nadomestilo izmolili en Očenaš in Češčena-marijo ali podelili kaj malega vbogajme.

V.

Posameznim osebam ali rodbinam more vsled cerkvene postave (kan. 1245) tudi lastni župnik podeliti začasno polajšavo postne postave.

Spovednik pa sme samo to presojati, da li je kdo od samega posta izvzet iz kakega posebnega od Cerkve priznanega razloga. Iz takih razlogov post ne veže sledečih oseb:

a) bolnikov in okrevajočih, telesno slabotnih, katere bi vsled posta glava precej bolela ali bi se jim v glavi vrtelo;

b) mater pred porodom in po porodu, naj so tudi telesno zdrave in močne;

c) vseh onih ubožcev, ki živež beračijo, ki imajo sploh nezadostno hrano;

d) raznovrstnih delavcev, ki morajo opravljati težka dela, kakršni so: kmetovalci, mizarji, kovači, zidarji, tkalci, kamnoseki, čevljarji itd. Vsi ti so od postne postave izvzeti, čeprav so trdnega telesnega zdravja;

e) vsi, ki morajo opravljati naporno dušno delo, n pr. ljudski učitelji, dijaki, profesorji, le ako se morajo za predavanja naporno pripravljati; cerkveni pridigarji, ako morajo skoraj vsak dan pridigovati, kakor misijonarji ob času msijonov. Vsi ti so izvzeti od postne postave le, ako radi posebnih okolnosti ne bi mogli izpolnjevati svojih dolžnosti.

Upam, da bomo tako olajšano postavo vsi prav radi in vestno izpolnjevali. Molimo in delajmo pokoro, da se nas Bog usmili in ne postopa z nami, kakor bi s svojimi mnogimi grehi zaslužili.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1920.

† Anton Bonaventura,
škof.

Red za kanonično vizitacijo in birmovanje.

Kanonično vizitacijo in birmovanje bom opravljal po navadnem redu. Prišel bom v župnijo okoli štirih popoldne. Po blagoslovu v cerkvi pojdemo v šolo v posamezne razrede, v katerih naj bodo otroci zbrani. Izpraševanje naj se vrši bolj katehetično. Potem ogled cerkve in pisarne. V pisarni naj ostane vse, kakor je navadno, vse knjige in listine naj ostanejo na svojem mestu. V sobi za me določeni naj bo zapovedana spomenica. Ob sedmih bi bila prav skromna večerja. Na dan birmovanja bom zjutraj od štirih dalje spovedoval. Sv. opravilo bo kakor po navadi ob devetih. Opoldne kratko in skromno kosilo. Odhod tako, da bom v naslednjo župnijo mogel priti okoli štirih. Izjeme od tega reda bom pravočasno naznanil. V župnijah, kjer se vrši birmovanje na petek, se dovoli za vso župnijo, izvzemši župnišče, uživanje mesnih jedi.

I. Ljubljanska okolica.

1. Št. Vid v nedeljo dne 18. aprila.
2. Preska v ponedeljek dne 19. aprila.
3. Sora v torek dne 20. aprila.
4. Šmartin pod Šmarno goro v sredo dne 21. aprila.
5. Ježica v četrtek dne 22. aprila.
6. Črnuče v petek dne 23. aprila.
7. Polje v nedeljo dne 25. aprila.
8. Št. Jakob ob Savi v ponedeljek dne 26. aprila.
9. Rudnik v torek dne 27. aprila.
10. Ig v sredo dne 28. aprila.
11. Kurešček v četrtek dne 29. aprila.
12. Golo v petek dne 30. aprila.
13. Tomišelj v soboto dne 1. majnika.
14. Brezovica v nedeljo dne 2. majnika.
15. Dobrova v ponedeljek dne 3. majnika.
16. Sostro na vnebohod dne 13. majnika.

II. Dekanija Loka.

17. Reteče v sredo dne 5. majnika.
18. Žabnica v četrtek dne 6. majnika.
19. Št. Lenart v petek dne 7. majnika.
20. Škofja Loka v nedeljo dne 9. majnika.
21. Selca v nedeljo dne 16. majnika.

22. Dražgoše v ponedeljek dne 17. majnika.
23. Železniki v torek dne 18. majnika.
24. Sorica (Davča?) v sredo dne 19. majnika.
25. Zalilog v četrtek dne 20. majnika.
26. Bukovšica v petek dne 21. majnika.
27. Stara Loka v torek dne 25. majnika.
28. Poljane v nedeljo dne 6. junija.
29. Javorje v ponedeljek dne 7. junija.
30. Trata v torek dne 8. junija.
31. Lučine v sredo dne 9. junija.
32. Leskovača v četrtek dne 10. junija.
33. Nova Oselica v petek dne 11. junija.
34. Stara Oselica v soboto dne 12. junija.

III. Dekanija Kranj.

35. Mavčiče v soboto dne 5. junija.

IV. Dekanija Idrija.

36. Žiri v nedeljo dne 13. junija.

V. Dekanija Moravče.

37. Moravče v nedeljo dne 20. junija.
38. Vrhpolje v ponedeljek dne 21. junija.
39. Vače v sredo dne 23. junija.
40. Gora v četrtek dne 24. junija.
41. Peče v petek dne 25. junija.
42. Kolovrat v soboto dne 26. junija.
43. Čemšenik v nedeljo dne 27. junija.
44. Izlake v ponedeljek dne 28. junija.
45. Št. Gotard v torek dne 29. junija.
46. Št. Ožbald v sredo dne 30. junija.
47. Blagovica v četrtek dne 1. julija.
48. Češnjice v petek dne 2. julija.
49. Zlato polje v soboto dne 3. julija.
50. Krašnja v nedeljo dne 4. julija.
51. Brdo v ponedeljek dne 5. julija.
52. Št. Vid v torek dne 6. julija.
53. Ihan v sredo dne 7. julija.
54. Dol v četrtek dne 8. julija.
55. Sv. Helena v petek dne 9. julija.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1920.

† Anton Bonaventura
škof.

16.

Ženitve vojakov.

Oddelek za narodno brambo deželne vlade za Slovenijo je poslal z dne 13. januarja 1920, št. 54, vsem okrajnim glavarstvom (mestnim magistratom) sledečo okrožnico:

»Za ženitev vojaški dolžnosti podvrženih oseb velja zdaj novoproglašeni »zakon o ženitvi oficira, podoficira, kaplara i redova«. (Redovi, to je moštvo.)

Člen 21. tega zakona določa, da se podnarednikom, kaplarom in redovom zabranjuje ženitev, dokler so v stalnem kadru. Oni kaplari in redovi pa, ki so začasno odpuščeni, se morejo ženiti, ne da bi prosili kakega odobrenja za to. Služba v kadru odgovarja prejšnji prezenčni aktivni službi pri vojaki.

Deželni vladi prihajajo še vedno prošnje za ženitna dovoljenja naborni dolžnosti podvrženih oseb. Takih prošenj ni več predlagati semkaj, dokler je v veljavi sedanji zakon.

V konkretnem slučaju je namreč ministristvo vojne in mornarice z razpisom z dne 27. novembra 1919, F. A. OčBr. 123.881, pojasnilo, da je gorenji člen 21. umeti tako, da je ženitev brez dovoljenja nedopustna samo za tisti čas, katerega vojaški obvezanec aktivno služi v kadru. Dotična dovoljenja izdajajo vojaška oblastva. Sicer pa ženitev vojaških obvezancev iz vojaških razlogov nikakor ni omejena. Zlasti se more tudi vsak rekrut, preden nastopi svojo službo v kadru, poljubno oženiti in ne potrebuje za to nikakega dovoljenja. Ženitev je zabranjena samo »kadrovcem«, to so vojaki prvega poziva, ki služijo svoj predpisani rok pri kadru, in pa dalje služeči podčastniki.

To naj služi v nadaljnjo ravnanje.«

O čemer se župni uradi s tem obveščajo. Ta določila so se tudi sprejela v novonatisnjeni Zapisnik za izpraševanje zaročencev.

17.

Razne opazke.

Službeni prejemki. Ordinariatu dohajajo večkrat pritožbe duhovnikov, da se jim ni nakazala pravilno plača, oziroma pokojnina. Da pritožbe ne bodo brezpredmetne, naj gg. duhovniki točno preberó odlok, s katerim se jim je nakazala plača ali pokojnina, naj imajo pred očmi določbe o izplačevanju prejemkov in naj pazijo na vpise v rubrikah mesečnega plačilnega lista. — Glede katehetske nagrade poroča posebej semkaj višji šolski svet v Ljubljani v dopisu z dne 12. januarja 1920, št. 20.051, sledeče: »Vse knjigovodstvu od župnih uradov došle prijave za pouk verouka so rešene. Pri izplačilu nagrad za 1. polletje 1919, t. j. do 30. junija 1919, se je samoposebi umevno odbil znesek, ki so ga veroučitelji za leto 1919. že prejeli še po stari navadi. Iz došlih pritožb, oziroma reklamacij pa je razvidno, da gg. katehetje te okoliščine večinoma ne vpoštevajo. Dalje je iz reklamacij razvidno, da je večina veroučiteljev v napačnem mnenju, da so jim bili s 1. obrokom, t. j. z zneskom za dobo od 1. januarja do 30. junija 1919 poslani celotni prejemki za celo šolsko dobo, t. j. do

15. septembra 1919. Pripomni pa se, da se nagrade za verouk plačujejo v nazajšnjih obrokih (t. j. posticipando) ter se bo za 2. polletje 1919, t. j. za čas od 1. julija do 31. decembra 1919, začelo nakazovati s 1. februarjem 1920 na došle prijave.« — O tem se gg. katehetje obveščajo s pripomnjo, da naj ne pozabijo na prijave po določenem načinu.

Duhovniki adoratorji naj se v svrhu ureditve imenika čimprej priglase ordinariatu in naj navedejo številko svoje sprejemnice. Nato se bo imenoval škofijski voditelj.

Zglaševanje duhovnikov. Župnim uradom se naroča, naj v prihodnje vsako priselitev, oziroma odselitev duhovnikov, ki niso nameščeni v dušnem pastirstvu, in tujih duhovnikov takoj ordinariatu naznanijo.

Duhovnikom v pokoju. Pri podružnici v Podšentjurju, župnija Čemšenik, p. Medija-Izlake, bo v kratkem prosto mesto za duhovnika, ki bi ondi mogel opravljati službo božjo. Je ne-

kaj krajevnih dohodkov. Vpokojeni duhovniki, ki bi se hoteli ondi naseliti, naj se javijo ordinariatu.

Arhivi. Župni uradi se opozarjajo, da ni dovoljeno izposojevati listin iz župnih arhivov v svrhu študija ali raziskavanja. To delo se sme vršiti le v arhivu, oziroma v župnem uradu.

Novi zvonovi. Cerkevna predstojništva naj, preden naroče nove zvonove (zlasti bronaste), naznažijo ordinariatu, katere glasove hočejo

dati zvonovom, da ordinariat sestavo odobri. Pri tem naj se naznažijo tudi glasovi ter velikost (premer in teža) že obstoječih zvonov, ako se ohranijo.

Organisti. Cerkevna predstojništva naj, kjer je to mogoče, organistom v izboljšanje gmotnega stanja, ako so večji kmetijstva, dajo priličen del cerkvenega ali nadarbinskega zemljišča v najem.

18.

Konkurzni razpis.

Razpisuje se vsled resignacije izpraznjena župnija **Leskovec** pri Krškem.

Prošnje je nasloviti na poverjeništvu za uk

in bogočastje v Ljubljani in vložiti pri šk. ordinariatu do 10. marca 1920.

19.

Škofijska kronika.

Teološka fakulteta v Ljubljani. Imenovani so bili: dr. Jožef Srebrnič za rednega profesorja starokrščanskega slovstva in zgodovine vzhodnih cerkvâ; dr. Frančišek Lukman za izrednega profesorja historične dogmatikê; dr. Matija Slavič za izrednega profesorja biblične

vede stare zaveze; dr. Andrej Snaj za docenta biblične vede nove zaveze.

Podeljena je župnija Lipoglav Martinu Pečariču, župniku v začasnem pokoju.

Resigniral je na svojo župnijo Frančišek Schweiger, župnik in dekan v Leskovcu.

Škofijski ordinariat v Ljubljani, dne 10. februarja 1920.

Vsebina: 13. Vernikom za leto 1920. — 14. Postna postava. — 15. Red za kanonično vizitacijo in birmovanje. — 16. Ženitve vojakov. — 17. Razne opazke. — 18. Konkurni razpis. — 19. Škofijska kronika. — **Priloga škofijskemu Listu 1920, št. 2:** 1. Fastenhirtenbrief für das Jahr 1920. — 2. Fastenmandat für das Jahr 1920.

Fastenhirtenbrief für das Jahr 1920.

ANTON BONAVENTURA

durch Gottes und des heiligen apostolischen Stuhles Gnaden Bischof von Laibach

den deutschen Christgläubigen seiner Diözese Gnade, Frieden und Segen vom Herrn!

Wir staunen, wie in unseren so traurigen Zeiten Vergnügungen auf Vergnügungen veranstaltet und immer gut besucht werden können. Es ist, als ob die Welt durch Festgelage und Unterhaltung ihre innere gedrückte Herzensstimmung ganz beseitigen oder wenigstens auf eine kurze Zeit vergessen machen könnte.

Eitles Bemühen! Die Leere und Trostlosigkeit des Herzens bleibt. Gibt es keinen Trost, keine Erleichterung? O ja! Gehen wir zum Heilande in die Schule und betrachten wir mit gläubigem Sinn seine heiligen Schmerzen!

Wir betrachten deshalb die Leiden des Heilandes und leiten dann daraus einige ewig wahren Grundsätze für unser Leben. Die wehmütige Betrachtung der unerhörten Schmerzen und Leiden unseres göttlichen Erlösers möge uns zu einer ergiebigen Quelle des so sehr ersehnten Trostes werden!

I.

Überdenken wir in aller Kürze die Leiden Jesu an seinem Leibe, an seiner Seele und an seiner Ehre.

Zunächst am Leibe! Da treten unter allen anderen Leiden namentlich die blutige Geißelung, die schmerzhafteste Dornenkrönung und die schmachvolle Kreuzigung hervor, wie wir uns derselben im schmerzhaften Rosenkranz erinnern.

Wir wollen uns den ganzen Vorgang in kurzen Zügen vergegenwärtigen. Der feige Pilatus überließ den Heiland, dessen Unschuld er wieder und wieder beteuern mußte, den rohen römischen Soldaten zur Geißelung. Nur elende Sklaven und außerordentliche Verbrecher wurden zu dieser höchst schmerzhaften Strafe verurteilt. Und nun soll der Sohn Gottes diese Strafe erleiden! Sehet ihn: der Kleider beraubt steht er an einer niedrigen Säule angebunden.

Soldaten schwingen über ihn Geißeln und Ruten; schon bedecken Striemen den ganzen Leib; Blut fließt in Strömen aus allen Teilen des Körpers zum Boden herab; bald wird der Leib zu einer einzigen großen Wunde. Jesus schweigt und leidet deinetwegen; ja, zur Sühne für deine Fleischessünden opfert er diese körperlichen Leiden seinem himmlischen Vater auf.

Nun folgt die Verspottung der königlichen Würde des Heilandes durch die grausame Dornenkrönung. Die Soldaten hörten den Anklagepunkt von Seite der Juden: er behauptete, König der Juden zu sein. Anmaßung gegen ihren heidnischen Kaiser wollten sie an Jesus schrecklich rächen. Sie werfen einen beschmutzten Purpurmantel um seine Schultern, geben ihm ein Rohr in seine Hand, drücken ihm eine Krone aus spitzigen Dornen aufs Haupt, treten reihenweise vor ihn hin, beugen spottend das Knie vor ihm und rufen: »Sei gegrüßt, König der Juden«, springen auf, spucken ihm hohnlachend ins Angesicht, geben ihm gewaltige Backenstrieche, nehmen das Rohr aus seinen Händen und schlagen auf sein Haupt damit. O schreckliche Verhöhnung des Königs des Himmels und der Erde! Und diese unerhörte Verhöhnung wiederholst du, o Sünder, so oft du eine Totsünde begehst!

Pilatus gerührt führt Jesum in diesem erbärmlichen Zustande dem Volke vor mit der stillen Hoffnung, da Volk werde tief erschüttert die Freigebung des Heilandes begehren. O er hat sich getäuscht. Angestachelt von den unversöhnlichen Schriftgelehrten und Pharisäern ruft das Volk immer heftiger und heftiger: »Hinweg mit ihm, hinweg, kreuzige ihn! Sein Blut komme über uns und über unsere Kinder.« Pilatus scheint noch zu widerstehen und auf die Freilassung des Heilandes hin zu arbeiten. Da erschallt der Ruf: »Wenn du diesen freiläs-

sest, so bist du kein Freund des Kaisers!« Der Widerstand des Pilatus ist gebrochen, er spricht das Todesurteil über Jesum aus und übergibt ihn der Gewalt seiner Todfeinde, der Gewalt der Juden. Das Kreuz steht bereit und wird dem Heilande auf die verwundeten Schultern gelegt. Jesus nimmt das schwere Kreuz mit Freuden an, denn es soll ja gerade durch das Kreuz der Mensch mit Gott ausgesöhnt, es soll durch dasselbe die Welterlösung vollzogen werden. Doch der Weg zum Kalvarienberge ist ziemlich weit und, weil bergauf, deshalb auch beschwerlich. Kein Wunder, daß der Heiland unter dem Kreuze öfters zusammenbricht! Getragen von seiner göttlichen Kraft steht er immer wieder auf und gelangt am Kalvarienberge an. Auf der Anhöhe warten seiner neue, unerhörte Schmerzen! Das Gewand wird ihm vom Leibe heruntergerissen, Er wird ans Kreuz hingeworfen, seine Hände und Füße werden mit spitzen Nägeln durchbohrt; das Kreuz wird erhöht und nun hängt der Heiland an demselben zwischen Himmel und Erde! O welche Schmerzen; wer könnte dieselben beschreiben! Doch die fürchterlichste Qual ist zuletzt der Fieberdurst, der sich seiner bemächtigt: die Zunge klebt am Gaumen und in heißem Atem gehen alle Lebensgeister auf. Mit beklemmter Brust ruft er das Wort: »Mich dürstet!« und empfängt in einem Schwamme Essig. Jetzt brechen seine Augen, er ruft: »Es ist vollbracht! Vater, in Deine Hände befehle ich meinen Geist!« neigt sein Haupt und stirbt. O welcher grausamer, schmachvoller Tod für dich, für uns alle!

Neben den erwähnten körperlichen Leiden des Heilandes waren dessen innere Seelenqualen wenn möglich noch bei weitem empfindlicher. Erwägen wir vorzüglich drei Seelenqualen: seine Todesangst im Ölgarten, die Flucht seiner Freunde und den Zustand der Gottverlassenheit am Kreuze.

Nach dem letzten Abendmahle geht Jesus tod bangen Herzens über den Bach Zedron in den am Fuße des Ölberges liegenden Getsemani-garten. Da fängt er an sich zu betrüben und traurig zu werden und seufzt: »Meine Seele ist betrübt bis in den Tod!« Woher diese Betrübniß? Er sieht sich beladen mit den Sünden der ganzen Welt. Vor seinen Augen fließt jener ganz unermessliche Strom von Sünden, die seit Jahrtausenden waren begangen worden und bis zum Ende der Welt werden begangen werden. Alle die millionenmal Millionen Sünden und schändlichen Missetaten zeigen sich ihm in der ganzen Bosheit und Häßlichkeit, in welcher sie vor Gott

erscheinen und auf ihm, der sie freiwillig übernommen hatte, mit ungeheuerem Gewichte lasten. Dabei erblickt er vor sich den Kelch des Leidens, erfüllt mit dem bittersten Wermut, die Geißel, die Dornenkrone, das schwere Kreuz, die spitzen Nägel, die Undankbarkeit der Menschen im Verlaufe der Jahrhunderte. Darf man sich wundern, daß er unter solchen traurigen Umständen in tödlicher Angst auf die Knie fällt, wenn er dreimal aus gepreßter Brust zum Vater betet: »Mein Vater, wenn es möglich ist, so gehe dieser Kelch an mir vorüber, doch nicht mein, sondern dein Wille geschehe!« In der Todesangst betet er eine geraume Zeit, bekämpft seinen Widerwillen zum Leiden mit einer solchen inneren Kraft, daß blutiger Schweiß aus den Poren seines Körpers rinnt und den Boden befeuchtet. Ein Engel vom Himmel stärkt ihn, der Heiland beruhigt sich, und ganz ergeben in den Willen Gottes geht er seinen Leiden mutig entgegen.

Doch allsogleich kommen andere herbe Schmerzen über seine Seele: die Schmerzen wegen des Undankes und der Bosheit der Menschen. Gerade von jenen, welche er drei Jahre lang mit Wohltaten überschüttet hat und von welchen nach göttlichem und menschlichem Rechte zu erwarten war, daß sie den letzten Blutropfen für ihn dargeben würden, wird der eine wegen 30 schnöder Silberlinge sein Verräter, der andere verleugnet ihn und die übrigen alle ergreifen schändlich die Flucht und überlassen ihn den Händen seiner Todfeinde. Wie blutet dabei sein liebreichstes Herz, das ob solcher schreienden Undankbarkeit und Bosheit wie von heftigen Dolchstichen durchbohrt wird. Dieser Seelen-schmerz wird aber noch dadurch aufs höchste gesteigert, daß auch das ganze jüdische Volk sich mit dem Undanke und der Bosheit der Feinde Jesu vereinigt. Dieses sein Stammvolk, das Gnaden um Gnaden von ihm empfangen hatte, zieht ihm einen ruchlosen Mörder vor und begehrt mit wildem Geschrei und unbändiger Gier sein Blut zu sehen; es begleitet ihn wie im Triumphzuge zur blutigen Richtstätte und wirft ihm, da er am schimpflichsten Kreuze hängt, mit gottloser Zunge die schrecklichsten Lästerungen entgegen.

Indessen wartete des Herrn noch der größte, ganz unnennbare Schmerz, der Zustand der Gottverlassenheit. Welcher Schmerz mußte es für Jesus, den Sohn Gottes sein, sich wegen der Sünden der Menschen, die er mit sich ans Kreuzesholz genommen und weil er freiwillig alle Leiden erdulden wollte, unter den schreck-

lichsten Qualen von seinem Vater verlassen zu sehen, mit dem er von Ewigkeit her in unendlicher Liebe vereinigt und vollkommen eins war! Nicht eine Anwandlung von Ungeduld oder gar Verzweiflung war es also, in der Jesus die Worte ausstieß: »Mein Gott, mein Gott, warum hast du mich verlassen!« denn »im Herzen Jesu war,« wie der heilige Bernhard sagt, »mitten aller Qualen nur Ergebung und Sanftmut zu finden.« Vielmehr war der himmlische Vater wirklich für eine Zeit lang von ihm gewichen, weil Jesus als Stellvertreter unserer Sünden sich auch der äußersten Strafe und Prüfung nicht entziehen und, weil er den Menschen, die von Adam an stets das Vergnügen so gierig suchen und jedes Leid so weichlich scheuen, das erhebende Beispiel eines freiwilligen Leidens geben wollte, das alle Arten der Schmerzen erschöpfte und durch den Mangel jeglichen göttlichen Trostes jedes Tropfens der Linderung entbehrte.

In aller Kürze haben wir die großen körperlichen und die unsäglichen seelischen Leiden unseres Heilandes erwogen. Noch eine Art von Leiden dürfen wir nicht vergessen: es sind dies die Leiden an seiner Ehre. Vor Pilatus wurde er in Gegenwart des Volkes von dessen höchsten Vorgesetzten als Unruhestifter und Volksaufwiegler angeklagt. Vom wüsten Herodes, welchem er nicht als eitler Schauspieler zu Diensten sein wollte, wurde er verhöhnt und verspottet vor seinem ganzen Hofe und in einem weißen Narrenkleide zu Pilatus zurückgeschickt. Er, der größte Wohltäter des ganzen Volkes, wurde von demselben dem Mörder Barabbas nachgesetzt. Welche Schmach für ihn die blutige, sonst nur an den verworfensten Menschen ausgeführte Geißelung und dann die Verspottung seiner königlichen Würde bei der Dornenkrönung! Das Verbrecherkreuz mußte er an seinem eigenen Leibe mitten durch Jerusalem auf den Kalvarienberg hinaufschleppen! Am Kalvarienberge wurde er schändlich entblößt, ans Kreuz genagelt, zwischen zwei Mörder hingestellt und mußte als der größte Verbrecher die schimpflichste Todesstrafe erdulden. Welche Schande und Schmach für den unschuldigen Gottessohn!

II.

Warum hat der liebe Heiland an seinem Leibe, an seiner Seele und an seiner Ehre so schreckliche Qualen erdulden wollen? Vernehmen wir einige Gründe, um einen möglichst großen Nutzen für unsere Seelen daraus zu ziehen.

Zunächst hat unser tiefes Elend den Heiland zur Übernahme seines Leidens bewogen. Durch die Erbsünde und durch persönliche Sünden hat sich die Menschheit vor Gott eine unendliche Schuld zugezogen. Gottes Gerechtigkeit verlangte eine vollkommene, der unendlichen Sündenschuld entsprechende Sühne. Nun, von wem könnte eine solche unermessliche Sühne geleistet werden? Von einem Menschen, von einem Engel, überhaupt von einem Geschöpfe? Unmöglich! Denn ein geschöpfliches, deshalb endliches Wesen kann nie und nimmer eine unendliche, eine unermessliche Leistung zustande bringen. Nur Gott ist einer solchen Leistung fähig! Jedoch Sühne, Buße ist ohne Leiden nicht möglich; und Gott, wie könnte er leiden? In seiner göttlichen Natur ist er leidensunfähig! Und was beschließt Gott, auf daß die geforderte unendliche Sühne zustande kommen und der unglückliche Mensch erlöst werden könnte? Höret, wozu sich die unendliche, unbegreifliche Liebe Gottes entschließt! Die zweite göttliche Person wird Mensch, vereinigt nämlich mit ihrer göttlichen Natur noch die menschliche Natur und zwar so, daß die göttliche und menschliche Natur in Christus zu einer göttlichen Person vereinigt sind. Jetzt ist die Aufgabe der Sühneleistung ermöglicht. Christus kann als Mensch leiden und als Gott verleiht er seinem Leiden einen unendlichen Wert. Wie unbegreiflich ist deshalb die Barmherzigkeit des Heilandes, den unser tiefes Elend zur Menschwerdung und zu solchen Leiden bewogen hat! Nicht nur eine genügende, sondern eine überreiche Sühne, wodurch die Schuld für alle Sünden der ganzen Welt abgezahlt werden kann, hat er für uns geleistet. Dank, ewiger Dank soll ihm dafür von uns gezollt werden.

Ferner wollte uns der Heiland durch sein Leiden und Sterben über den ungeahnt hohen Wert unserer Seele belehren. Schon der heilige Petrus ruft erstaunt aus: »Ihr seid um einen teuren Preis erkaufte... nicht mit vergänglichem Gold und Silber, sondern mit dem kostbaren Blute Christi, als eines unbefleckten, tadellosen Lammes« (1 Petr. 1, 18. 19). Wie wertvoll vor Gott die menschliche Seele ist, hat Gott selbst in einem Gesichte der seligen Witwe Brigitta geoffenbart. Die heilige Dienerin Gottes kniete einst voll heiliger und tiefer Betrachtung vor ihrem Kreuzesbilde und bemitleidete den sterbenden Heiland in seiner namenlosen Todesqual. »Ach Herr,« rief sie aus, »wie konntest du doch eines so qualvollen Todes sterben?« Und sie vernahm im Geiste die Stimme: »Ich bin die

höchste Liebe — und diese meine Liebe ist fortan noch eben so groß und unbegreiflich, wie zur Zeit meines Leidens, wo ich aus Liebe für die Seelen der Menschen starb. Und wäre es möglich, daß ich eben so oft sterben könnte, als Seelen in der Verdammnis schmachten, so wäre ich vermöge meiner unendlichen Liebe vom Herzen bereit, für jede einzelne Seele ebendieselben Martern und denselben schmachvollen Tod zu erleiden, wie ich für alle gelitten habe.« So sprach Christus! O wie liebt er unsere Seelen und wie mächtig verlangt er danach, daß ein jeder von uns zur himmlischen Glorie gelange, da er ja deshalb jenes erstaunliche Opfer am Kreuze brachte und es zu bringen noch immer bereit wäre.

Das bittere Leiden und Sterben des Heilandes möge uns auch die Abscheulichkeit der Sünde erkennen lassen. Durch Jahrtausende hat Gott den Menschen die Bosheit der Sünde vor die Augen geführt. Die Sintflut, der Untergang von Sodom und Gomorra, alle Nöten und Leiden der Völker, Kriege, Unterjochungen, Sklaverei, besonders die uns bekannten Heimsuchungen des israelitischen Volkes, was waren sie anderes, als augenscheinliche Beweise der Bosheit der Sünde? Aber die Menschen beachteteten diese Zeichen nicht und fuhren fort in der Sünde ihr Glück zu suchen. Darum beschloß Jesus die Sünde in ihrer ganzen Bosheit und Verruchtheit darzustellen, indem er in seinem Leiden zeigte, daß die Sünde vor Gott ein solcher Greuel sei, daß selbst dessen einziger und vielgeliebter Sohn, der sich freiwillig mit den Sünden der Menschen belastet hatte, keine Gnade vor ihm fand, sondern das bitterste Leiden, das je die Welt gesehen, erdulden und den blutigsten Opfertod sterben mußte. »Siehe an meine Wunden alle« — ruft uns gleichsam der Heiland vom Kreuze herab zu — »vom Scheitel bis zur Fußsohle ist kein gesundes Fleckchen an mir!« So viel war nötig, um deine Sünde zu sühnen. So denkt man im Himmel von der Sünde, so hat Gott den Schatten der Sünde an seinem unschuldigen Sohne bestraft. Darum rief auch Magdalena von Pazzi auf ihrem Sterbebette aus: »Ich gehe aus dieser Welt, ohne daß ich ein schreckliches Geheimnis habe begreifen können, nämlich, wie man so leicht die Sünde begehen könne, die Gottes eigener Sohn so schwer hat bezahlen müssen.«

Schlußgedanken.

Was folgt nun aus diesen sehr ernstesten Betrachtungen für dein Leben?

Zunächst fasse den Entschluß, alles aufzubieten, um deine einzige mit dem kostbaren Blute des Heilandes erkaufte Seele zu retten. Das Leben ist kein Spiel, es ist sehr, sehr ernst, denn von demselben hängt die ganze Ewigkeit ab. Ach, Gott wird Mensch, leidet von der Krippe an, stirbt am Kreuze für dich, für deine Seele, um dir eine glückselige Ewigkeit zu ermöglichen: du solltest dich um deine Seele nicht kümmern, du solltest ohne Rücksicht auf Gott, ohne Rücksicht auf den Gekreuzigten nur nach deinen Gelüsten leben und dich der augenscheinlichen Gefahr eines unglücklichen Todes, einer unglücklichen Ewigkeit aussetzen! Welche Torheit! Also, rette deine Seele!

Deshalb keine Sünde, keine Todsünde mehr! Denn die Todsünde ist dein einziger Feind. Einzig sie raubt dir das herrliche Gut der heiligmachenden Gnade, die Freundschaft Gottes, den Himmel und bewirkt, daß das Leben und Sterben deines Heilandes für dich ganz verloren geht. Verloren? Nein! sondern gerade deine Nichtbeachtungen des leidenden Heilandes, ja, deine Verhöhnung desselben wird dir zu einer größeren Bestrafung in der ganzen Ewigkeit reichen. Und diese Ewigkeit eilt mit Riesenschritten heran!

Deshalb keine Todsünde mehr, sondern Aussöhnung mit Gott! Noch ruft das Blut des Heilandes zum Himmel um Gnade und Barmherzigkeit für dich. So lange dir noch die Gnade des Lebens gewährt wird, so lange hast du noch Zeit zur Lebensbesserung, zur Rückkehr zu Gott, zur Aussöhnung mit ihm. Gott ruft dich und wartet auf dich, sein verlorenes Kind! Höre auf seine Stimme und verhärtete nicht dein Herz! Damit er nicht schwöre in seinem Ingrimme, daß du in die ewige Ruhe nie und nimmer eingehen werdest.

Du zitterst ob deiner vielen, vielen Vergehungen! O fasse Mut und höre den Heiland, welcher den bittersten Tod gelitten hat, welcher eben den größten Sündern sein erbarmungsvolles, sein liebeentzündetes Herz eröffnet hat, auf daß sie in demselben Gnade und Verzeihung finden. Flüchte auch unter den Schutz der seligsten Jungfrau Maria, welche die Zuflucht der Sünder ist, und flehe zu ihr mit den Worten: Heilige Mutter Gottes, bitte für uns arme Sünder jetzt und in der Stunde unseres Absterbens. Amen.

Laibach, den 4. Februar 1920.

† Anton Bonaventura,
Bischof.

Fastenmandat für das Jahr 1920.

Bezüglich des Fastengebotes gelten für die Laibacher Diözese im Jahre 1920 folgende Bestimmungen.

I.

1. Das Gebot der Abstinenz verbietet den Genuß von Fleisch und Fleischsuppe. Deshalb ist es an allen Abstinenztagen erlaubt jedwedes Tierfett zu gebrauchen. Das Gebot verpflichtet alle Gläubigen vom vollendeten siebensten Jahre an.

2. Das Gebot des Fastens erlaubt nur eine Mahlzeit im Tage, es verbietet jedoch nicht etwas zu genießen morgens und abends nach Gewohnheit des betreffenden Ortes. Es verpflichtet alle Gläubigen vom vollendeten einundzwanzigsten bis zum angefangenen sechzigsten Lebensjahre.

II.

1. Das Gebot der Abstinenz ist zu halten an allen Freitagen des Jahres.

2. Abstinenz und Fasten sind geboten:

- a) am Aschermittwoch,
- b) an Freitagen und Samstagen der vierzig-tägigen Fasten,
- c) am Mittwoch, Freitag und Samstag der Quatemberwochen,
- d) an den Vortagen einiger hoher Feste, und zwar am Samstag vor Pfingsten, am Tage vor Mariä Himmelfahrt (14. August), vor Allerheiligen (31. Oktober), vor Weihnachten (24. Dezember).

3. Fasten allein ist vorgeschrieben an allen übrigen Tagen der vierzig-tägigen Fastenzeit.

III.

Von diesem Fastengebot sind nach den allgemeinen kirchlichen Bestimmungen folgende Ausnahmen gestattet:

Das Gebot der Abstinenz und des Fastens verpflichtet nicht:

1. an den Sonntagen der vierzig-tägigen Fasten;

2. es verpflichtet auch nicht an den Vortagen (Vigilien) der obgenannten Feiertage, wenn diese Vortage auf einen Sonntag fallen; es verpflichtet z. B. nicht, wenn der 14. August, 31. Oktober und 24. Dezember auf einen Sonntag fallen;

3. es verpflichtet nicht, ausgenommen die 40 tägige Fastenzeit, wenn auf einen Abstinenz- oder Fasttag ein gebotener Feiertag fällt.

4. es verpflichtet nicht am Karsamstag von Mittag an.

Künftighin ist es an Tagen, an welchen nur Fasten geboten ist, nicht mehr verboten abends Fleisch oder bei ein und derselben Mahlzeit Fleisch- und Fischspeisen zu genießen.

Es ist auch erlaubt die Hauptmahlzeit von Mittag auf den Abend zu verlegen.

IV.

Zufolge Bevollmächtigung des hl. Stuhles kann ich noch folgende Erleichterungen gestatten:

1. Vom Gebote der Abstinenz sollen ausgenommen sein alle Samstage der vierzig-tägigen Fastenzeit mit Ausnahme des Quatember-samstages;

2. Vom Gebote der Abstinenz und des Fastens sind ausgenommen:

- a) das Fest des hl. Josef, 19. März;
- b) einzelne Orte, wenn dort an solchen Tagen ein Jahrmarkt abgehalten wird;
- c) die von Papst Pius X. aufgehobenen kirchlichen Festtage, wenn sie festlich begangen werden;
- d) die Personen des Soldatenstandes, der Gendarmerie und Finanzwache samt ihren Familien an allen Fasttagen mit Ausnahme des Tages vor Weihnachten und Karfreitag.

3. Vom Gebote der Abstinenz sollen ausgenommen sein an allen Fasttagen des Jahres, mit Ausnahme des Tages vor Weihnachten und Karfreitag, alle Arbeiter in Bergwerken und Fabriken samt ihren Familien, Eisenbahnkondukteure und die Reisenden, welche auf Bahnstationen speisen müssen; alle Bediensteten und Reisenden auf Schiffen, wenn sie auf Schiffen speisen müssen; alle diejenigen, welche sich in Bädern und Kurorten aufhalten samt ihren Familien und der Dienerschaft; diejenigen, welche in Gasthäusern ihre Kost nehmen müssen, und jene, welche von andern abhängig sind und sich Fastenspeisen nicht verschaffen können; alle welche in Strafhäusern leben: Sträflinge, ihre Aufseher und andere Bedienstete.

Allen jenen, welche sich dieser letzten (unter IV.) gewährten Nachsichten bedienen werden, erteile ich den Rat, als kleinen Ersatz dafür ein »Vater unser« und »Gegrüßet seist du Maria« zu beten oder ein kleines Almosen zu geben.

V.

Einzelnen Personen und Familien kann zufolge kirchlichen Gesetzes (Kan. 1245) der eigene Pfarrer eine zeitweilige Nachsicht vom Fastengebote gewähren.

Der Beichtvater ist berechtigt das Urteil zu fällen, ob jemand vom Fastengebote ausgenommen ist zufolge eines besonderen von der Kirche gutgeheißenen Grundes. Aus solchen Gründen verpflichtet das Fastengebot folgende Personen nicht:

a) Kranke und Genesende, ferner körperlich schwächliche, welche infolge Fastens Kopfweg oder Schwindel bekämen;

b) Mütter vor und nach der Geburt, auch wenn sie gesund und körperlich kräftig sind;

c) Arme, die sich die Nahrung erbetteln, welche überhaupt keine genügende Nahrung haben;

d) verschiedene Handwerker und Arbeiter, welche schwere Arbeit verrichten müssen, z. B. Landleute, Maurer, Steinmetze, Schmiede, Weber, Tischler u. s. w. Alle diese sind vom Fastengebot ausgenommen, obgleich sie gesund und körperlich kräftig sind;

e) alle, welche ermüdende geistige Tätigkeit ausüben müssen, z. B. Volksschullehrer, Studenten, Professoren, wenn sie sich auf die Vorlesungen anstrengend vorbereiten müssen; Prediger, wenn sie fast alltäglich predigen müssen, z. B. Missionäre bei Volksmissionen. Alle diese sind vom Fastengebote ausgenommen, wenn sie infolge Fastens ihren Obliegenheiten nicht nachkommen könnten.

Ich hoffe, daß wir dieses gemilderte Fastengebot bereitwillig und gewissenhaft erfüllen werden. Beten wir und tun wir Buße, damit sich Gott unser erbarme und uns nicht nach unseren Sünden strafe.

L a i b a c h , am 1. Februar 1920.

† Anton Bonaventura,
Bischof.